No. 1872 Zaterdag 22 November 1919. 36ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
St. Elizabeths-gasthuis.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Immuniteit of Besmetting

VIII

Alvorens onze belofte op het slot van het vorig artikel gedaan, in te lossen, willen wij hier eerst eenige bijzonderheden invoegen over de gele koorts in Suriname, welke bijzonderheden de Wel Ed. Zeer geleerde Heer Samson, Surinamer van geboorte en thans gouvernements-geneeskundige op Bonaire de goedheid had op ons verzoek ons mede te deelen.

„De gele koorts heeft zich, meen ik, in Suriname het laatst in 1906 voorgedaan. Echter ook eenige jaren van te voren. Het kon toen in 1902 geweest zijn. Goed herinner ik het mij niet meer. Het juiste aantal in beide jaren aangetasten, weet ik niet. Het zal echter telkens niet meer dan 6, of 7 zijn geweest.

ALLE aangetasten zijn gestorven.

Allen waren Europeanen, die nog geen jaar in de kolonie vertoefden.

In 1902 (?) o. a. 2 onderwijzers, die pas voor enkele maanden waren aangekomen. In 1906 de bemanning van een Noorweegsche bark, die toevallig was binnengeloopen.

In Suriname heb ik meermalen het verhaal gehoord van een Surinamer, die ongeveer 60 jaar geleden de gele koorts zou hebben gekregen, maar er weer bovenop kwam.

De gele koorts muskiet, de *Stegomyia fasciata*, treft men, hoewel niet in groote getale, zoowel in de stad als in de districten aan. Echter zijn, voor zoover ik weet, geen onderzoekeningen gedaan, of ze geregeld overal voorkomt.

Zeer spijt het mij, dat ik U niet vollediger en met grooter zekerheid heb kunnen inlichten."

In dit schrijven treft ons een groote mate van overeenkomst met het geconstateerde in onze kolonie. Alleen het geval van den Surinamer 60 jaar geleden maakt hierop een uitzondering, doch de waarheid er van is moeielijk met zekerheid te achterhalen.

Wanneer wij ons hier nu op zuiver wetenschappelijk terrein gaan begeven, hebben wij daarmee allerminst de pretensie aan vaklui en deskundigen iets nieuws te willen leeren. Het is uitsluitend onze bedoeling te trachten op populaire wijze deze interessante, maar ingewikkelde stof ook voor niet-deskundigen eenigszins duidelijker te maken. Doch tegelijkertijd durven wij de verwachting koesteren, dat de schijnbaar hopeloos tegenstrijdige meeningen van de Heeren Dr Waterman, Dr. Evertsz en Gorsira, en nog een andere van Dr Otto (de vorige week in het ingezonden stuk van Dr Samson van Bonaire in het debat gebracht) naar onze bescheiden meening veel nader tot elkander en in overeenstemming kunnen gebracht worden dan men zou vermoeden. Daarmede hopen wij tevens de verklaring der immuniteit tegen de gele koorts, zooals zij hier in de kolonie plaats vindt, een stap verder te kunnen brengen tot de oplossing.

Feitelijk komt hier alles aan op de juiste terminologie en de beteekenis van de woorden, die gebruikt worden.

In de bovengenoemd citaat van Dr. OTTO, is sprake van een *natuurlijke* AANGEBOREN *immuniteit*, die aan een of ander ras eigen zou zijn. Dr. OTTO verwerpt deze. Daarmede volmaakt in overeenstemming luidde ook ons gevoelen „dat men de immuniteit niet te zoeken heeft in de kleur of in het ras."

Dr OTTO spreekt eveneens van een *natuurlijke* VERWORVEN immuniteit, welke alleen verkregen wordt doordat men vroeger de ziekte heeft doorgemaakt, hetzij in hevigen graad, of in lichteren zelfs toen niet herkenden vorm.

In dit laatste gezegde van Dr OTTO vinden wij een groote mate van overeenkomst met hetgeen Dr. EVERTSZ als zijn meening weergaf: „dat de ziekte (gele koorts) hier wel endemisch heerscht, maar dan in een goedaardigen vorm, waardoor de bevolking immuun wordt."

M. a. w. dat de bevolking hetzij kleurling of creool, of ook Europeaan vroeger eens of meermalen de koorts in goedaardigen vorm, of wat hetzelfde is in lichteren graad misschien toen niet als zoodanig herkenden vorm gehad heeft, en daardoor immuun is geworden.

In het bewuste debat tusschen de Heeren Dr Waterman en Gorsira werd door den eersten spreker ook de *kunstmatige* besmetting en immunisatie genoemd.

Het is noodig bij de verklaring van deze uitdrukking wat langer stil te staan, omdat zij, naar wij hopen de *trait d'union* moet vormen om deze beide heeren tot overeenstemming te brengen.

***

Wanneer eenmaal de giftstof eener besmettelijke ziekte in 's menschen lichaam is binnengedrongen, dan ontstaat er een geweldige strijd op leven en dood.

Deze smetstof is feitelijk niets anders dan een uiterst klein levend wezen, dat men *bacterie* of *microbe* noemt. Bezit het lichaam veerkracht en gezond bloed, dan zullen deze bacteriën, als zij niet talrijk en van krachtig ras zijn, spoedig bezwijken, ofschoon hun wonderlijk leven van onnoembaar snelle vermenigvuldiging toch terstond een aanvang neemt.

Want juist door deze levensontwikkeling ontstaat er in het aangetaste lichaamsdeel een buitengewone prikkeling, die zich tot de verste levensbronnen van het lichaam uitstrekt. De witte bloedcellen stroomen in grooter getale naar de bedreigde plaats, zij tasten den ingedrongen vijand aan, en in sommige gevallen verslinden of vernietigen zij een menigte microben.

Dan ontstaan er ook nog in de bloedmakende klieren, in het beenderenmerg, in de milt enz nieuwe verdedigingsstoffen (door de Duitsche geleerden *Schutzkörper* genoemd), die de eigenschap bezitten zich aan de bacteriecellen vast te hechten en hun lichaampjes geheel op te lossen. In geval de microben aldus spoedig worden uitgedelgd door de witte bloedlichaampjes en de verdedigingsstoffen, dan merkt men uiterlijk weinig of niets van dien strijd en bijgevolg bestaat er dan ook geen merkbare ziekte.

Het lichaam zegeviert vóórdat de bacteriën gelegenheid gehad hebben veel kwaad te stichten.

Doch gewoonlijk loopt het zoo gemakkelijk niet af. Hevige ziekte verwekkende bacteriën laten zich niet door de witte bloedcellen aanranden. Integendeel deze worden door de *toxines* verlamd. *Toxines* zijn de giftstoffen door de microben bij hun vermenigvuldiging of splijting in het bloed van den mensch achtergelaten. De microben ontwikkelen en vermenigvuldigen zich zoo snel, zoodra de tegenwerking der witte bloedlichaamppjes ophoudt, dat de verdediginstoffen niet bij machte zijn om al de bacteriën, op te lossen en te dooden. De vijand i. e. deze bacteriën krijgen dus de overhand, en na eenigen tijd verkondigen zij hun zegepraal: de koorts breekt uit en zal dagelijks toenemen tot het stoppunt of de crisis is bereikt. Daarop volgt of wel de dood of treedt langzamerhand genezing in.

De dood is dus niet altijd het einde van zelfs de hevigste besmettelijke ziekte.

Ten allen tijde zijn er ontsnapt aan cholera, pest, gele koorts enz enz. Hoe komt dat? Waarom blijven die microben niet altijd toenemen in sterkte en aantal tot de zieke bezweken is door hun moordend vergift? Het zieke lichaam, afgemat door de brandende koorts, verslapt door onvoldoende voeding, gebroken door pijnen, schijnt reddeloos verloren en toch ziet men in vele gevallen een plotselinge ommekeer ten goede ontstaan. Het is dus zeker, dat er in het lichaam onverwacht nieuwe strijdmiddelen zijn opgekomen, anders ware de dood het onvermijdelijk gevolg geweest.

Wanneer het lichaam niet bezwijkt voor of tijdens de crisis, dan neemt de groeikracht der microben voortdurend af, tot dat deze ten slotte allen gedood of uitgedreven zijn m. a. w. totdat de genezing volkomen is.

Welke die geheime krachten, die plotseling opgekomen strijdmiddelen tegen de microben zijn, is nog niet opgehelderd. Dit evenwel is zeker, wat de ondervinding leert en de onderzoekingen der geneeskundigen bevestigen, dat er bij nagenoeg alle besmettelijke ziekten iets achterblijft in het bloed [hetzij dan voor korter of langer tijd, of voor het geheele leven], dat zoo wondere kracht bezit op de kiemen van *dezelfde* ziekte, dat het lichaam later onvatbaar (immuun) blijft voor de besmetting, waardoor het te voren is aangetast geweest.

Deze deugdelijk bewezen onvatbaarheid of immuniteit voor dezelfde ziekte is het uitgangspunt geworden voor de onderzoekingen van tal van geleerde bacteriologen. Zij hebben zich daarmede een onsterfelijken naam voor de wetenschap en onwaardeerbare verdienste voor de lijdende menschheid verworven.

Zij stelden zich de vraag: Waar haalt het zieke, uitgeputte lichaam de macht vandaan, om de microben te vernietigen?

En zoo ontstond de volgende hypothese: Zoodra de werking der microben het hevigst en het gevaarlijkst is, wanneer het doodelijk *toxine* overal door het geheele lichaam in het bloed verspreid is, dan ontstaat er in de levensbronnen een nieuwe, reddende vloed, die het vergif der microben overal zal trachten te vernietigen en zóó aan het lichaam de gezondheid zal terug schenken. Van deze heilzame zelfstandigheid blijft er na de ziekte een gedeelte in het lichaam over, waardoor het lichaam tegen nieuwe besmetting *derzelfde* ziekte beschut (immuun) is geworden.

Het doel der geleerden was nu: te zoeken naar een kunstmatig bereid geneesmiddel, dat dezelfde eigenschappen zou bezitten als de stoffen, die zich in een ziek lichaam als tegenvergift, een antitoxine, voor de microben vormen.

Men ging nu op de volgende wijze te werk. Men begon de bacteriën, die deze of gene bepaalde ziekte veroorzaakte, op kunstmatige wijze in kiemvrije gelatine of bouillon te kweeken. Zij ontwikkelen en vermenigvuldigen zich dan spoedig op buitengewone wijze.

Nu spoot men met die bacteriën houdende vloeistof een of ander dier in (meestal Guineesche biggetjes) En dan verkregen ook deze dieren die ziekte. De conclusie was dus, dat deze ziekte door die bacterien werd veroorzaakt.

Men ging echter nog een stap verder en spoot de dieren ook in met de gefiltreerde vloeistof, die dus geen bacterien meer bevatte. En het resultaat, was dat ook toen de ziekte optrad.

De conclusie was nu, dat de bacteriën een giftige vloeistof produceeren, die de infectie doet ontstaan.

Toen men deze proeven nog verder voortzette, deed men een nog gewichtiger ontdekking. Het bleek nl. dat dieren, welke met goed gevolg de ziekte hadden doorstaan, geen nadeel ondervonden, wanneer ze met die vloeistof werden ingespoten. Ze waren dus immuun geworden voor die ziekte.

Ziedaar een *kunstmatige* besmetting en tevens een *kunstmatig* tot stand gekomen immuniteit.

Doch bij het voorzetten dier proeven bleek nog iets anders. Dieren, ingespoten met *serum* (d. i. de heldere vloeistof welke ontstaat uit geronnen bloed] van een immuun geworden dier, en later met de bacteriën van dezelfde besmettelijke ziekte, waren nu op hun beurt even eens onvatbaar geworden tegen die ziekte.

Dat serum dus, de drager van het tegengift, werd uit verschillende dieren genomen, doch om het in genoegzame hoeveelheid te kunnen verkrijgen, ontneemt men het aan paarden.

Dit geschiedt als volgt:

Zoodra de kunstmatig gekweekte baccillen geen nieuwe giftstoffen (toxines) meer afscheiden, doodt men de baccillen.

Het vocht, dat de toxine inhoudt, spuit men in het bloed van een jong gezond paard, doch om te beginnen slechts in een kleine hoeveelheid. Hierdoor ontstaat een kunstmatig opgewekte ziekte in lichten graad. Het paard krijgt koorts, zoodra deze ophoudt, herhaalt men telkens de inspuitingen, doch telkens met een grootere hoeveelheid van de giftstof. Deze ingespoten toxine werkt juist eender alsof zij in het bloed door de microben zelf was afgescheiden.

Er ontstaat dus ook een *antitoxine* tot verdediging van het dier.

Na 15 maanden ongeveer houden de inspuitingen op, omdat alsdan het bloed van het paard de gewenschte kracht verworven heeft. Dat wil zeggen: dat de antitoxine of het tegengift, welke zich na elke toxine inspuiting in het bloed van het paard gevormd heeft, thans niet meer in kracht en hoeveelheid toeneemt.

Nu is het oogenblik gekomen om het paard een hoeveelheid bloed af te tappen, ongeveer een liter.

Als het paard na eenigen tijd wederom goed doorvoed en gesterkt is, kan men overgaan om weer een nieuwe hoeveelheid bloed af te tappen.

Men brengt dit bloed onder een koude temperatuur totdat de bloedwei geheel van het geronnen bloed is afgescheiden. Het tegengift voor die bepaalde besmettelijke ziekte is nu opgelost in deze bloedwei.

De hoeveelheid der toxine moet nu later nog nader bepaald worden door nieuwe proefnemingen op Guineesche biggetjes.

Het geneesmiddel is nu gereed en wordt in kleine fleschjes (glazen tubes) gevuld. Dat geneesmiddel op die wijze verkregen heeft men den algemeenen naam gegeven van *serum*, omdat bloedwei in het latijn *serum* beteekent.

Wordt nu een serum b.v. tegen *diphteritis* ingespoten bij een kind dat aan deze ziekte lijdende is, dan zal dit het vergift der microben in het lichaam van deze zieke geheel of gedeeltelijke vernietigen, en dienten gevolgen zullen de natuurlijke krachten van het lichaam de ziekte overwinnen.

Lezing van den Heer

A. G. Mörzer Bruins.

II Landbouw op Java en Curaçao.

Het was intusschen al vrij laat geworden, toen de Heer MÖRZER BRUINS aan het tweede deel van zijn lezing kon beginnen. Dit was de reden, dat dit deel slechts vluchtig kon behandeld worden, of liever, de spreker deelde mede, dat hij slechts een onderdeel in het kort zou behandelen, nl. het landbouwcredietwezen in Nederl. Oost-Indië. Ook in onze Oost is er een tijd geweest, dat het er treurig met den landbouw uitzag. Buiten beschouwing latend welke de reden waren, die daartoe hadden bijgedragen, stond dit boven alles vast, dat er geld noodig was om daarin verbetering te brengen. Daarom klopten particulieren of maatschappijen, die eigenaars waren van plantages, aan bij de credietbanken om geld op te nemen. Doch die banken wilden zich zóó maar niet aan die risico wagen, tenzij eerst aan strenge eischen, die zij stelden, voldaan werd. Wilde men geld op crediet krijgen, dan moest men eerst inzage geven van zijn boeken, en de staat van zaken open en bloot leggen. Daar werd een deskundige op uitgestuurd, die het land bv. met suikerriet in cultuur bracht, en het geheele bedrijf met fabrieksgebouwen en alles aan een grondig onderzoek kwam onderworpen. En zoo gebeurde het niet zelden, dat de eigenaar alleen crediet onder oogstverband werd verleend, mits hij meer moderne machines aanschafte, een betere grondbewerking toepaste, riet met hooger suikergehalte aanplantte, een beteren administrateur aan zijn bedrijf verbond. Zoo werden de ondernemingen op veel moderner leest geschoeid, daar werd meer activiteit ontwikkeld, dat hen in staat stelde met succes de concurrentie het hoofd te bieden.

Tegenwoordig is Java een der meest bloeiende landbouwkolonies in de tropen.

Alsnu kwam de Spreker tot het laatste gedeelte van zijn lezing. *Welke leering er voor Curaçao uit het voorgaande te trekken?*

Daar was een kenmerkend onderscheid tusschen het voorgaande en dit deel van Sprekers lezing. Was het eerste zeer positief, het tweede droeg voortdurend een weifelend karakter. Voortdurend wanneer Spreker een of ander onderdeel van den Curaçaoschen landbouw behandelde, stel de hij telkens de vraag of ook hierin niet verbetering aangebracht kon worden b. v. op deze of gene wijze. Telkens liet hij aan de vergadering de oplossing der vraag, al was zeer dikwijls duidelijk merkbaar in wel ken geest hij zelf de verbetering ge wenscht achtte.

Spreker begon met het groote onderscheid van het Curaçaosche landbouwbedrijf met dat in Nederland en Java in het licht te stellen. Elders heeft men over het algemeen maar één enkele culture, hier zeer veel cultures tegelijk. Op de meeste plantages heeft men hier cultures van maïs, aardvruchten, altijd van dividivi, dikwijls ook van oranjeboomen, soms ook aloë, altijd samen met veeteelt van geiten en koeien, melkerij, soms ook kaas en boterbereiding er nog bij. Een Curaçaosche planter moet dus een zeer uitgebreide kennis hebben van al deze bedrijven, wat zijn onderneming uitteraard zeer moeielijk maakt. Van den anderen kant moet men niet vergeten, dat het landbouwbedrijf alleen dan rendabel is, als alles op zijn best is, omdat de winstmarge altijd klein en gering is.

Wat de geitenteelt betreft, meende Spreker, voor zoover hij er na zijn kort verblijf hier in de kolonie een oordeel reeds nu over kan uitspreken, dat deze zich wel aanpast aan land, klimaat en bestaande cultures. Daar elke cultuur en teelt altijd voor voor verbetering vatbaar is, gelooft Spreker dat ook aan deze teelt nog wel iets zal te verbeteren zijn. Het zelfde geldt van het rundvee, vooral een betere kennis van het rund moet de grondslag zijn van de verbetering van het runderras. Veel groot en klein vee sterft hier in den drogen tijd. Maar waarom zou men, in een tijd zooals nu, geen krachtvoer uit het buitenland kunnen laten komen en aan het vee geven? Dit moet toch zeker loonend zijn, omdat zóó de winst van de melkverkoop niet ophoudt, en men zijn vee dan niet van honger ziet sterven. Ook in Holland staat feitelijk het vee het grootste deel van het jaar op stal en moet met krachtvoer in het leven gehouden worden. Zou misschien de schapenteelt voor deze streken nog niet beter zijn, vooral wanneer het schapenras van hier kan gekruist worden met het Australisch schaap, dat een uitstekende wol produceert en ook zeer goed de droogte verdraagt.

Zoo ging spreker achtereenvolgens de teelt na van het pluimvee, de cultuur van dividivi, oranjeboomen telkens de vraag stellend of ook hier niet eenige verbetering gewenscht en mogelijk was.

Gelijkerwijze zou ook hier de maïscultuur aanmerkelijk kunnen verbeterd worden. door betere grondbewerking, door selectie en veredeling van het plantzaad, zoodat er een maïssoort zou kunnen gekweekt worden, die nog beter tegen de droogte bestand is.

Op die manier zou het geheele landbouwbedrijf verbeterd kunnen worden en rendabel gemaakt, mits alle condities verbeterd werden.

Daarom ook is hier een flinke landbouw-maatschappij noodzakelijk, als vakvereeniging waarvan alle planters lid zijn, waar een ieder zijn kennis en ondervinding ter beschikking stelt van de medeleden, waar onderling vertrouwen en samenwerking heerscht.

Behalve het groot is hier ook een klein landbouwbedrijf. De kleine landbouw kan per sé relatief méér opleveren dan het groote landbouwbedrijf, omdat bij den kleinen landbouw het geheele gezin, ook de vrouwen en kinderen meewerken. Daarom werkt als regel deze ook economisch nuttiger en psychologisch beter, omdat er stukken grond van verschillende grootte naast elkaar liggen wat elkaar meer stimuleert door grootere ambitie te kweeken.

Hier echter op Curaçao staat de kleine landbouw er zeer ongunstig voor. Er is weinig stimulans. Vele stukjes grond, aan den kleinen landbouw uitgegeven, zijn volstrekt waardeloos; daar is geen coöperatie. Niet elke neger, even zoo min als elke blanke, is altijd een *goed* landbouwer. Vooral voor den grooten landbouw is het absenteïsme streng af te keuren, dat nl. de planter, de eigenaar van het bedrijf, zelf niet woont op zijn plantage, doch alles aan vreemden overlaat.

Spreker zou wel eens willen weten, of ook hier de vrouwen niet in den landbouw kunnen gebruikt worden. In verband daarmee waagde hij het te vragen of de hoedenindustrie hier wel werkelijk succes heeft. Het komt spreker voor, dat noch economisch, noch psychologisch hier een succes te boeken valt. Niet *economisch*, omdat met de hoedenindustrie slechts schrale verdiensten verkregen worden. *Niet* psychologisch, omdat deze industrie goed beschouwd opvoedende kracht mist en feitelijk luie vrouwen kweekt. Zij willen liever thuis blijven zitten hoedenvlechten, dan buitenshuis in het landbouwbedrijf werkzaam zijn. Spreker gelooft dat ook op dit gebied coöperatie van groot nut zou kunnen zijn, mits het gouvernement het geheele bedrijf aan zich trok met verbod van handel en uitvoer aan particulieren. M. a. w. dat de hoedenindustrie werd omgeschapen tot een gouvernements-monopolie.

Wij moeten ronduit verklaren dat dit gedeelte van spreker's lezing onze meer dan gewone aandacht trok, doch tevens met de grootste verbazing werd aangehoord. Wij wijten het alleen aan het kort verblijf van spreker in onze kolonie, en onbekendheid met onze buitenbevolking, dat spreker tot zulk een averechts oordeel gebracht heeft. Wij geven hier slechts een kort verslag van deze lezing, doch vermoeden, dat het gesprokene wel tegenspraak zal uitlokken.

Althans wij van onzen kant willen reeds nu in het vooruitzicht stellen, dat wij op dit punt nader zullen terugkomen.

Wij kregen bovendien den indruk, dat spreker een bijbedoeling had met deze vraag te behandelen. Trouwens bleek dit reeds uit de aanleiding daartoe nl. de groote trek van onze arbeiders uit de buitendistricten naar het buitenland voornamelijk Cuba.

Als wij den spreker goed begrepen, scheen het zijn bedoeling het groote tekort aan werkkrachten, ontstaan door de trek naar Cuba, aan te vullen door vrouwen in het landbouwbedrijf te werk te stellen. Of zou het spreker misschien om goedkooper werkkrachten te doen zijn? Spreker ging niet diep genoeg op deze kwestie in, om ons beter in de gelegenheid te stellen zijn eigen bedoelingen te kunnen achterhalen.

Het bevreemdde Spreker waarom men hier nooit tot den aanplant van de Eucalyptus–boom was overgegaan. In Australie en Johannesburg in Zuid-Afrika had de cultuur van dezen boom zelfs verbetering van den regenval ten gevolge gehad. Ook ons bevreemdde deze vraag.

Wij hadden altijd gehoord, dat deze boom bij voorkeur in moerasstreken werd aangeplant om deze droog te maken en zoo te vrijwaren tegen malaria, zooals o. a. met succès in de Campagna di Roma geschied is. In dat geval is het moeilijk te veronderstellen dat de Eucalyptus in den droogen, dorren, rotsachtigen bodem van Curaçao welig zal tieren.

Op het slot beval de Heer Mörzer Bruins hier de oprichting aan van een coöperatieve slachterij en melkinrichting. Beiden zouden zeker in het economisch belang zijn der planters en groote hygiënische voordeelen opleveren voor het publiek. En hierin zal een ieder onbevooroordeelde den Spreker volmondig gelijk geven. Zooals Spr. terecht opmerkte vol doen noch de melkhandel noch de slachterijen hier aan de geringste hygiënische eischen. De krotten waar hier het vleesch gekapt en verkocht wordt wekken weerzin en walging, terwijl een Hollandsche slagerswinkel, waarvan de muren geheel met marmer of met Delftsche tegels bekleed zijn en alles glimt en blinkt van netheid en zindelijkheid, een weelde voor het oog is. Ook een hygiënische melkinrichting, waar alleen gegarandeerd zuivere melk verkocht wordt, waar bovendien de melk met centrifuge behandeld, gepasteuriseerd en gefiltreerd wordt, moet hier zeker kans van slagen hebben.

Deze beide punten van het slot der lezing waren ons nog het meest sympathiek. Zondert men deze twee punten uit, dan gelooven wij niet dat het gedeelte der lezing, waarin de Curaçaosche landbouw besproken werd, veel instemming bij het gehoor gevonden heeft.

Van den kant van den Spreker kwam dat zeker voor een groot deel, zooals wij reeds boven opmerkten, door den onzekeren vragenden vorm waarin de rede gegoten was, en dat voor geen enkel onderdeel van den Curaçaoschen landbouw door een enkel positief bewijs werd geleverd hoe werkelijke verbetering mogelijk is.

Nog een ander punt trok onze opmerkzaamheid. Terwijl de spreker bij de behandeling van den Curaçaoschen landbouw meermalen tot zijn verontschuldiging bijbracht, dat hij na zijn kort verblijf in onze kolonie zich nog geen vaststaand oordeel daarover durfde aanmatigen, hadden wij zeker en velen met ons wel verwacht, dat minstens met een enkel woord ook de *sisalcultuur* ware genoemd. De nauwe betrekking van den spreker met de *Eerste sisal onderneming op Mont-Pleasant* alhier gaf hem zeker het onbetwistbaar recht met voldoende kennis van zaken minstens over deze cultuur een meer positief oordeel uit te spreken. De planters onder het gehoor in de zaal aanwezig hadden dan tevens de gelegenheid gehad de beginselen en de verwachtingen van den Heer M. Br. in deze lezing neergelegd aan de opgedane praktijk in die onderneming te toetsen. Dat was een groote tegenvaller.

De tijden zijn voorbij, dat het hier op Curaçao nog mogelijk is enthusiasme te wekken onder de planters voor den landbouw.

De bijna 20 jaren van proefnemingen van allerlei soort, de mislukkingen daarvan de een na de andere, het groot kapitaal dat daarmede is verloren gegaan, de voortdurende tegenslagen door de planters in al de jaren ondervonden, de schaden geleden door gebrek aan regen, wanoogst en het wegsterven den veestapel hebben de planters in den hoogsten graad sceptisch gestemd voor alle verwachtingen op dit gebied.

Financiëele achteruitgang van alle plantage-eigenaren heeft bij allen den moed en energie uitgedoofd en van de noodzakelijke middelen beroofd om nieuwe avontuurlijke proefnemingen nog eens opnieuw te gaan ondernemen.

Bij het begin zijner lezing had de spreker ook vrijheid tot debat en het stellen van vragen om inlichtingen gegeven. Na het einde der lezing werd daarvan echter door niemand gebruik gemaakt. Het reeds vergevorderde uur en de weinige animo onder de planters zal daarvan wel de oorzaak zijn geweest.

Met een hartelijk woord van dank aan den spreker en het geachte publiek sloot de Voorzitter om ruim elf uur de vergadering.

Is de West te koop?

In een zeer interessant nummer van een in Britsch Guiana verschijnend blad *The Daily Argosy* van 23 Juli worden de lezingen besproken kort nadat Amerika aan Duitschland den oorlog had verklaard, te Long Beach gehouden door twee hoogleeraren, Edwin M. Borchard, professor in de rechten aan de Yale Universiteit en William R. Shepherd, professor in de geschiedenis aan de Columbia Universiteit. De lezingen werden gehouden op de „National Conference on foreign Relations" onder de auspiciën van de „Academy of Political Science," De *Argosy* verzekert, dat „these gentlemen are not especially famous as economists, either in their own country or in any other"......

Wat de heeren te beweren hadden? Omdat de Vereenigde Staten met de eilanden in en de landen om de Karaïbische Zee een uitgebreiden in- en uitvoerhandel drijven, moeten die eilanden en landen ook behooren tot Vereenigde Staten. Annexionisme puur en simpel, maar niet door de wapens, een soort van pénétration pacifique.

De commercieele overmacht moet gevolgd worden door politieken invloed, enz. De Karaïbische zee moet een Amerikaansch meer worden.

Prof. Schepherd zeide dat de Karaïbische Zee de toegang is tot het Panamakanaal. Tot onlangs waren er vier schakels in den Europeeschen keten dwars voor den ingang van het kanaal. De Deensche schakel is onlangs gekocht. Vroeg of laat moeten de drie andere in het bezit van de Vereenigde Staten komen.

Drie omstandigheden moeten dit bewerken. De eerste is „that we need those areas ourselves; the second is that the European owners do not, and the third is a natural consequence of the two proceding, namely that the owners ought to turn them over to us for the good of all concerned."

Men ziet het: simple comme bonjour. Engeland en Frankrijk moeten hun „Carribbean possessions" aan de Vereenigde Staten overdoen „as a fitting token of gratitude for our support" gedurende den oorlog.

Op de tegenwerping dat Groot Britannië, Frankrijk en Nederland nimmer hun koloniën zullen willen afstaan „no matter how much we may want them to do so," antwoordt de professor eenvoudig, dat dit is „a pure assumption." Als hij de „Argosy" leest, zal hij, voor zoover Engeland betreft, misschien tot andere gedachten komen. In Frank-

WETENSCHAPPELIJK ALLERLEI.

Een nieuw Roer.

Een uitvinding die van groot belang kan worden voor de scheepvaart is in Engeland gedaan. Men weet, dat reeds jaren is gezocht naar een middel, snelvarende schepen spoedig tot stilstand te kunnen brengen waardoor veel aanvaringen zouden worden voorkomen.

En men weet ook, dat er voor motorbooten groote moeilijkheden aan verbonden zijn, om de schroef achter uit te doen werken.

Beide kwesties zijn nu met één slag opgelost door een gewijzigde constructie van het roer.

Dit bestaat niet meer uit een plaat, die in het schroefwater achteruit steekt, doch in twee halfrond gebogen platen aan weerszijden van de schroef.

Brengt men deze nu achter bij elkaar, dan wordt het water van de schroef daartegen gedreven en zoekt naar voren een uitweg. Terwijl dus de machine vooruit blijft draaien, gaat het schip achteruit of als het vooruit vaart, wordt het gestopt.

De machinist kan er dus geheel buiten blijven; door een enkele handbeweging, die veel minder tijd kost dan het overbrengen en uitvoeren van een bevel, kan men stoppen en achteruit varen.

Ook de gewone bestuurbaarheid moet nog beter zijn dan bij een normaal roer.

Een half jaar vliegverkeer.

Naar de „Vossische Zeitung" schrijft werden van Februari tot Juli van dit jaar door de Duitsche luchtreederij in 2726 vluchten (waarvan 1502 post- en 1224 andere vluchten) 556,155 KM of 13 maal de lengte van den evenaar, afgelegd. Er werden 1574 personen en een gezamelijke lading van 201,156 KG aan personen, brieven, couranten en paketten vervoerd. Bij dit totaalgewicht waren de brieven met 20,936, de couranten met 57,081 en de paketten met 5089 KG betrokken. Juli staat met 800 vluchten, 723 personen en ongeveer 32000 KG verdere lading bovenaan en wordt slechts, wat het aantal afgelegde kilometers betreft, met 120,000 tegen 155000 KM, door Juni overtroffen. In het algemeen valt een voortdurende stijging van alle maandcijfers waar te nemen.

In het geregelde vliegtuigverkeer waren opgenomen sedert: 5 Februari: Berlijn—Leipzig—Weimar 250 KM; 1 Maart: Berlijn—Hamburg 260 KM; 15 April: Berlijn—Hanover—Gelsenkirchen 490 KM; 15 April: Berlijn—Warnemünde 220 KM; 5 Juli: Berlijn—Swinemünde 175 KM; 5 Juli: Hamburg—Westerland (Sylt) 200 KM; met een gemiddelden vliegtijd op de vijf van Berlijn uitgaande lijnen van 2,18, 2,10, 4, 1,55 en 1,15 uur. De lijn die het meest bevlogen werd, was die van Berlijn over Leipzig naar Weimar met 862 en die van Berlijn over Hamburg met 558 vluchten. Van de in den tijd van Februari tot Juli, in overeenstemming met een vaste dienstregeling uitgevoerde postvluchten, liepen 93,3 pct glad van stapel, 4,7 pct. moest uit hoofde van het weer of wegens technische moeilijkheden, worden onderbroken en slechts 2 pct. kon in het geheel niet plaats vinden. Voor de overige vluchten waren deze getallen resp.; 96,5, 2,4 en 1,1 pct. Bij onderbreking of niet plaatsvinding der vluchten werd de lading per spoor vervoerd, resp. verder vervoerd.

Volgens overeenkomst met de post wordt der luchtreederij voor iedere kilo brieven, paketten of couranten 5 mark vergoed. Rekent men een brief in doorsnee op 20 gram, dan kost het vervoer daarvan dus 10 Pf. Paketten worden tot een maximum-gewicht van 20 K.G. aangenomen.

Het is dringend te hopen, besluit het artikel, dat het volkomen stopzetten van het luchtpostbedrijf in verband met het ophouden der benzinevoorziening weldra zal ten einde zijn en de uitbreiding van den lucht dienst over Weimar naar Frankfort en naar Dantzig en Koningsbergen dan tevens mogelijk zal zijn.

Brandkast van beton.

Brandkasten van metaal zijn in het algemeen zwaar en duur, terwijl die, welke vervaardigd zijn met dubbele wanden van dunne metaalplaat met een daartusschen aangebrachte isolatiestof, bij verhitting gewoonlijk zoodanig krom trekken, dat de naden gaan gapen en de inhoud van de kast slechts onvoldoende beschermd is. Gebruikt men dikke platen, dan worden het gewicht en de prijs weer zeer hoog.

Nu heeft men reeds eerder voorgesteld, brandkasten te vervaardigen uit sterke ijzeren raamwerken en deze op te vullen met gewapend beton.

Bij verhitting worden deze raamwerken echter vervormd, waardoor de zuivere sluiting van een deur in het kozijn bedreigd wordt. Bovendien is een zuivere sluiting bij een dergelijke constructie slechts met hooge kosten te verkrijgen.

Door den heer P. S. Timmermans Hijlaard is nu een brandkast geconstrueerd die ook daar, waar kast en deur elkaar sluiten, uit gewapend beton bestaat. In het vuur trekt dit materiaal zeer weinig, terwijl het de warmte betrekkelijk slecht geleidt, zoodat de binnenwand niet eerder eene bedenkelijk hooge temperatuur kan krijgen dan de binnenwand van een metalen kast met vulstof of een kast met metalen raamwerk, met beton gevuld.

Overeenkomstig de werkwijze volgens deze uitvinding, waarvoor onder No. 10378 Ned. Octrooi is aangevraagd wordt de deur tegen het lichaam, of omgekeerd, het lichaam tegen de deur gevormd. Het lichaam van de kast, of de deur, wordt op de gewone wijze in een bekisting gemaakt en direct voorzien van een of meer sponningen. Wanneer dit gedeelte voldoende verhard is, wordt het andere gedeelte tegen het reeds gemaakte waarbij de voegvlakken los van elkaar worden gehouden door een vettige laag, een niet hechtend papier of iets dergelijks. Ook worden de taatspotten en slotbevestigingen ingebetonneerd.

Aan dit afwerken tegen elkaar is het groote voordeel verbonden, dat de naad uiterst fijn wordt, zelfs fijner dan bij de beste afgewerkte metalen deur. Ook kan de deur van eene trapvormige sponning worden voorzien, zooals slechts bij metalen kasten van de beste kwaliteiten wordt aangetroffen, zonder dat de kosten daardoor verhoogd worden.

De kosten van aanmaak van een dergelijke kast moeten veel geringer zijn dan die van een metalen kast.

Blauwzuurgas-ontsmetting.

Te Amsterdam is een ontsmetting van woningen van ongedierte door middel van blauwzuurgas toegepast.

De inspecteur der woningdienst, de heer Gerhardt, was eenigen tijd geleden tegenwoordig geweest in het gebouw van prof. Saltet en had daar de proeven gadegeslagen.

De ontsmetting had plaats in een noodwoning aan den Grasweg, aan den overkant van het IJ. In het houten gebouwtje wemelde het, tengevolge van de onzindelijkheid der bewoners, letterlijk van ongedierte. De wandluis was daar het sterkst vertegenwoordigd en het beloofde een zwaren strijd te worden tusschen het gas en de luizen.

's Morgens werden, nadat de gaten en spleten in de woning waren afgesloten, eenige emmers zwavelzuur met cyankali in de vertrekken geplaatst. 's Middags om vier uur begaven dr. Wolff en een helper, voorzien van gasmaskers, zich in het huisje. Het ongedierte bleek gedood te zijn. Er waren buisjes met wandluizen en torren achter de muren geplaatst; in een waterketeltje bevond zich een buisje met een bij; in de klok weer buisjes met wandluizen.

Niets was in dezen atmosfeer des doods in leven gebleven.

Het voordeel van deze proef was. dat in tegenstelling met een zwavelzuur-ontsmetting, alles, tot zelfs het beddengoed, in de woning kon blijven. De desinfectie kostte slechts f. 13.

De Optophon.

Naar de „Zentralzeitung für Optik und Mechanik" bericht, is men er in geslaagd letters, die op de gewone wijze gedrukt zijn, te lezen door de lettervormen in tonen over te zetten.

Het daartoe geconstrueerde toestel, de Optophon, berust op de eigenaardigheid van het selenium om zijn natuurkundige eigenschappen te wijzigen, als het aan licht wordt blootgesteld.

Op de letters van een bedrukt blad papier, dat met zijn bedrukten kant op het instrument ligt, wordt intermitteerend licht geworpen. Dit gereflecteerde licht wordt opgevangen op een plaat selenium, welke door een telefoon een reeks van tonen uitzendt, die zich wijzigen al naar den vorm der letters.

Een blinde moet 90 uur noodig gehad hebben om vertrouwd te raken met het verschil van klank tusschen de zeer zachte tonen, die als bij het Morse-alphabet, in afwisselend lange en korte tonen de letters weergeven.

Bij langdurige oefening zou het echter een blinde mogelijk zijn, zij het aanvankelijk ook zeer langzaam, de letters van een woord, te hooren.

rijk is een wetsontwerp aanhangig gemaakt om Martinique, Guadaloupe (en Réunion) tot departementen van het Rijk te maken.

En Nederland? Onze Regeering heeft verklaard, dat zij er niet aan denkt de West-Indische Koloniën af te staan, hetzij voor geld, hetzij zonder vergoeding.

Wij eindigen deze uitingen van Amerikaansch imperialisme met de aanhaling van de sympathieke woorden van den heer van Vuuren, loco burgemeester van den Haag op 19 Sept. gesproken bij de ontvangst in de salons aan de Javastraat van het „Nationaal Congres voor de weerkracht van het Nederlandsche volk". Hij wees er op, dat wij te vreden zijn met wat wij hebben en geen duimbreed grond van anderer gebied verlangen en vervolgde: „Van onze koloniën geldt hetzelfde, wij zijn trotsch op haar bezit en verlangen niet naar uitbreiding ervan, doch wij zullen ook niet dulden, dat wie dan ook ze aanraakt en hebben den vasten wil ze tegen alle aanslagen te beschermen."

(*Koloniaal Weekblad.*)

***

„Wie zal na den heer Hoofs nu de eerste zijn, die zijn snakken naar Amerikaansche milliarden niet voor zich kan houden?"

Zoo vroegen wij, zegt *Het Koloniaal Weekblad*, in ons nummer van 11 September.

Het antwoord moet luiden: *De Controleur* van 13 September,

„Wij zitten zoo diep in de financiëelen put, dat wij allen de benauwd heid voelen. En toch ligt op het bureau van Z. Exc. de Vries Uncle Sam's offerte:

„„Ik bied voor jullie West-Indischen rommel 7 milliard!!""

Uncle Sam zal zijn bod wel in dollars gedaan hebben, dus fl. 17.500.000.000! Zelfs al houdt men rekening met de verminderde koop kracht van het geld, een redelijk bod en dat voor „rommel".

Hoe houdt Minister de Vries, die het geld zoo goed zoo kunnen gebruiken, zijn kalmte met zoo'n bod voor of naast zich? En hoe komt de minister van Buitenlandsche Zaken, tot wien toch het bod gericht zal zijn, er toe zijn collega van Financiën zoo in verzoeking te brengen?

Wat een „vermogensaanwas" zou dat voor de geheele natie zijn, wanneer men den „rommel" van de hand deed! En men zou hier niet kunnen spreken van „asking too much and giving too little", omdat wij niets gevraagd hebben, maar Uncle Sam het bod heeft gedaan.

In een boek dat wij onlangs lazen *The Virgin Islands of de United States of America*, (n.l. de voormalige Deensche Antillen) by Luther K. Zabriskie vonden wij een facsimile van de kwitantie van 25.000.000 dollars in goud (de koopsom van de eilanden) door den Deensche gezant Brun afgegeven aan de Secretary of the Treasury of de United States of America. Toen deze — de heer William G. Mc. Adoo — aan den Deenschen gezant de Treasury warrant over handigde, merkte hij glimlachend op dat deze vorm van betaling gekozen was omdat „the actual gold coin would weigh nearly forty eight tons." Als wij de kleinigheid, die, volgens „De Controleur," Uncle Sam geboden heeft voor onzen „West-Indischen rommel", in gold coin zouden willen betaald hebben, dan zou onze gezant een gewicht van om en bij de 13440 ton in ontvangst hebben te nemen.

Gezant Brun heeft zijn kwitantie met vaste hand geteekend, maar het zou ons niet verwonderen, als onze gezant niet zonder eenige emotie zijne handteekening onder onze kwitantie zette.

Berichten uit de Kolonie.

Nieuwe Minister van Koloniën.

De Gouverneur heeft telegrafisch bericht ontvangen, dat Zijne Excellentie Minister Idenburg afgetreden is en het bestuur heeft overgedragen aan den nieuw benoemden Minister van Koloniën, den heer de Graaff.

Eenige nadere bijzonderheden over dezen nieuwen functionaris zijn ons tot nu toe nog niet bekend.

De Gouverneur van Suriname.

De Gouverneur van Suriname heeft het volgende schrijven gericht aan den Voorzitter der Kol. Staten:

1. Ik heb de eer UHoogEdelGestrenge mede te deelen, dat ik van den Minister van Koloniën telegrafisch bericht heb ontvangen, dat aan mij, op het daartoe gedaan verzoek, bij Koninklijk besluit van 29 September dj. No. 112 verlof is verleend mij naar Nederland te begeven.

2. Bij hetzelfde telegram werd bericht ontvangen dat de heer Mr. J. J. W. Eekhout, wd. Gouvernements-Secretaris, met benoeming tot buitengewoon lid van den Raad van Bestuur, is aangewezen als vervanger van den Gouverneur, indien een niet-ambtelijk lid van den Raad van Bestuur als zoodanig zou moeten optreden.

— Naar wij vernemen, zal Z. Exc. in November naar Nederland vertrekken.

Nieuwe Consul.

De Heer Manuel Peres die met korte tusschenpoozen bijna 41 jaren lang het consulaat van Santo Domingo waarnam, heeft eenigen tijd geleden ontslag ingediend, en is als zoodanig door de Regeering van Santo Domingo vervangen door den Heer Jossy C. Henriquez:

Dezer dagen is de Heer Louis J. Ricardo benoemd tot consul van de republiek Bolivia, en de Heer Henry da Costa Gomes tot vice-consul van Italië.

Aan alle nieuwbenoemden onze ge lukwenschen.

Welkom.

Woensdagmorgen zijn met de Prins Frederik Hendrik na een zeer lange en vermoeiende reis hier aangekomen de Zeer Eerw Pater Jac. van Baars, oud-Rector van het St. Elisabeths Gasthuis, die een verloftijd van 7 maanden in Holland doorbracht, verder de Eerw Mère Theophane, Algemeene Overste van de Zusters Franciscanessen van Roosendaal, die reeds in 1907 onze kolonie bezocht, en nu haar door den oorlog uitgesteld bezoek aan de huizen harer Congregatie in Suriname en Curaçao is komen vernieuwen. De Alg. Overste was vergezeld van Eerw. Sr. Auguste, Overste van het Klooster van Bergen-op-Zoom en verder de volgende 7 nieuwe zusters, Sr. Florentine, Firmine, Benedictine, Monulfa, Adjuta en Hortulana, welke allen bestemd zijn voor het Onderwijs in onze kolonie.

Deze nieuwe Zusters bezitten de volgende acten: 1 Hoofdacte, 1 hulpacte, 2 hoofdacten voor bewaar- en fröbelschool, 1 acte huishoud- en kookschool en 1 met diploma voor stenographie en typewriter.

Met dezelfde boot maakte ook de reis mede de Zeer Eerw. Heer HAMMERSTEIN, een Duitsch priester geboren te Mainz, in 1916 priester gewijd.

In den laatsten oorlog deed hij eerst dienst als ziekenverpleger en later als aalmoezenier. Hij vergezelde de Duitsche troepen naar Rusland in de streken gelegen aan de Zwarte Zee, waar hij dagelijks voor de katholieke soldaten de H. Mis las, hun biecht hoorde, hen de H. Communie uitreikte en de stervenden de laatste H. Sacramenten toediende. Wat voor de viering der H. Geheimen noodig was, werd stipt en geregeld voor het legercommando verstrekt. Hij was veldgeestelijke van de 35ste divisie, bekleedde den rang van kapitein en droeg de officiers uniform met een zilveren kruis aan dito ketting op de borst.

Zeer gesticht werd hij in Rusland door de talrijke Duitsche katholieke koloniën die sedert 150 jaar over verschillende streken van Rusland verspreid liggen en tot nu toe steeds getrouw zoowel hun Duitsche taal, zeden en gewoonten alsook hun katholiek geloof bewaard hebben.

Moeilijker werd voor hem de terugtocht uit Rusland, toen de soldaten in het Duitsche leger het oppergezag in handen hadden genomen, toen vele officieren gevlucht en de verbinding met Duitschland verbroken was. Hij moest toen o. a. 25 dagen in een spoorwegwagen doorbrengen.

De Eerw Heer Hammerstein vertoeft hier op zijn doorreis naar New-Orleans in de Vereenigde Staten, waar hij voortaan de zielzorg zal waarnemen.

De Zeeland.

Dinsdagmorgen ongeveer ten 10 uur is de Heer Gouverneur en de Heeren van zijn gevolg met de *Zeeland* naar Aruba vertrokken. Ongeveer ten 5 uur kwam de oorlogsbodem voor Aruba ten anker. Dien avond is de Gouverneur nog aan boord gebleven en eerst den volgenden dag aan wal gestapt. Inmiddels houdt de oorlogsbodem daar in de buurt schietoefeningen. Gisteren middag ten half 4 is de boot weer hier in de haven teruggekeerd om kolen in te nemen. Maandag keert de boot weer naar Aruba terug, na ook den Heer Prakken, administrateur van financiën, die wegens ziekte hier moest achter blijven, te hebben meegenomen.

Vrijdag a. s. komt de oorlogsbodem weer voor de haven op doorreis naar Bonaire om van daar een week later naar de Bovenwindsche Eilanden door te stoomen.

Cuba.

Den 10 November is de goulet *Albertina* van Cuba te Aruba teruggekeerd met 56 arbeiders aan boord waarvan 38 Arubianen en 8 Curaçaoënaars.

Eigenlijk had men op Aruba een grooter getal arbeiders terugverwacht. Doch het uitblijven van den gewenschten regen had de meesten er van terug gehouden reeds nu weder te keeren.

Nieuwe arbeidskrachten zullen voorloopig nog niet daarheen vertrekken. Eerst in December heeft men ze op Cuba weer noodig.

Het derde kwartaal

Het derde kwartaal is dit jaar voor de Koloniale kas buitengewoon gunstig geweest.

Als bewijs daarvoor diene de volgende vergelijkende staat van hetzelfde kwartaal in dit en het vorige jaar. Aan A. Belasting kwam er binnen:

	3e. kw. 1919	3e. kw. 1918
invoerrecht	53 507	44.497
accijns	46.413	34 365
grondbelasting	24.133	11.362
gebruiksbelasting	12.587	5.465
inkomstenbelasting	34.125	22.979
petroleum raffin. belasting	3.494	nihil
buitengewone inkomsten belas.	40.045	2,515
Samen met alle andere posten.	227.329.	133.951

B De Inkomsten van onderscheiden aard geven nog grooter verschil te zien.

Alle posten te samen van *B.* brachten dit jaar gedurende het derde kwartaal op 200.122 fl; het vorig jaar in hetzelfde kwartaal slechts 39.310 fl.

Vooral hebben tot deze stijging bijgedragen een post van 67.319 fl. aan terugbetaalde gelden door de Fransche Kabel Maatschappij, terwijl het vorig jaar uit dien hoofde in het geheel niets ontvangen werd.

Aan loodsgelden nu 10.137 fl, vorig jaar 6.432. Aan alle andere inkomsten 87.646, vorig jaar 2.565.

Officieele berichten.

Aan Mej. Annie Scholtens, onderwijzeres 3de klasse aan de Wilhelminaschool alhier is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

De leerling-zeiners F. A. Labega en W. A. Conner zijn overgeplaatst respectievelijk van Bonaire naar Curaçao en van Aruba naar Curaçao.

De heer J. A. P. Thielen is eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van Koloniaal ontvanger alhier en in activiteit hersteld in zijn ambt van Gezaghebber van Bonaire.

De 1ste commies M. Ph. van Romondt is tijdelijk belast met de waarneming der betrekking van Koloniaal ontvanger.

Aan den agent van politie tweede klasse op Bonaire H. Groenenberg is tot verder herstel van gezondheid een maand verlofsverlening verleend.

De tijdelijke agent van politie tweede klasse H. C. van der Kuyl is ontheven van zijn werkzaamheden bij de politie. De Gouvernements-geneeskundige W. H. Winkel is gedurende de afwezigheid van Dr. J. P. Evertsz Hz., tijdelijk belast met de functien van Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst.

Onze Scheepvaart.

Het scheepvaartverkeer in onze haven heeft zich als in geen enkele andere haven zoo spoedig hersteld van den achterstand die het gevolg was van den oorlog. Er zijn vóór den oorlog maanden geweest van 40 stoomschepen, terwijl in de afgeloopen maand het getal 35 stoomers reeds bereikt was, en dat terwijl de Hamburg-Amerika-lijn nu geheel is uitgeschakeld, waarvan vóór den oorlog elke week één of twee schepen onze haven bezochten.

Daar komt nog bij dat tijdens den oorlog het aantal zeilschepen sterk is toegenomen.

Van Januari tot en met October 1913 bezochten onze haven 894 zeilschepen met een totalen inhoudsmaat van 105,208 M³; in hetzelfde tijdsverloop in 1914 was het getal 904 zeilers met 104,978 M³, terwijl in diezelfde 10 maanden van dit jaar dat cijfer 1.095 zeilers met 173.753 M³ bedroeg.

En voortdurend worden er hier nog nieuwe schoeners bijgebouwd.

Afgezien nog van de groote uitbreiding, die K. W. I. M. aan haar lijnen gegeven heeft, hebben de volgende *nieuwe* lijnen onze haven in haar traject opgenomen de *Grace line*, varend tusschen New-Orleans en Curaçao, de *Caribean-line* tusschen New-York en Curaçao, de *Transatlantica Navigazione Italiania* varend met motor en turbineschepen voor vracht en in 't volgend jaar ook voor passagiers tusschen Genua-Curaçao-Colon-Valparaiso.

Voegt men hier nog bij de oudere reeds bestaande lijnen, zooals de Amerikaansche *Red. D. line*, de Engelsche *Harrison-line* en de *Leyland-line*, beiden van Liverpool uitvarend, de Spaansche *Transatlantica* van Barcelona, en de oudere Italiaansche *La Veloce* eveneens van Genua, dan is het duidelijk dat onze haven mis schien de belangrijkste havenplaats geworden is in de Caraïbische zee.

In het artikel: *De Handelsbetee kenis van onze West* door den Heer W. R. MENKMAN geplaatst in de eerste aflevering van *West-Indische Gids* noemde deze schrijver het scheepvaartverkeer van Curaçao grooter dan van Soerabaya op Java, zoo wel wat het aantal schepen als wat de tonnenmaat betreft.

Alle vooruitzichten leiden er toe te mogen verwachten, dat vóór we één jaar verder zijn het scheepvaartverkeer in onze haven met een grooten sprong is toegenomen.

De uitdieping en verbreeding onzer haven, en de vestiging van de petroleum-raffinaderij met groote opslagplaatsen voor ruwolie als brandstof voor de stoomschepen zal daar voor een aanzienlijk deel toe bij dragen.

Scheepvaartberichten.

El Boletin Comercial van gisteren berichtte, dat de *Carribbean Steamschip Co* die reeds sedert eenigen tijd een drukke vrachtdienst onderhoudt tusschen New York en Curaçao, binnen kort ook een passagiersdienst zal openen tusschen New-York, Jamaica, de havens van Colombia (en Curaçao?), daartoe in staat gesteld door den aanhoop van twee groote stoomers: *Baltimorean*, die tot nu voor de kustvaart dienst deed tusschen New York en Baltimore, de *Governor Forbes* vroeger behoorende tot de *South-American-Pacific-Line*. Alleen aan koffie voerde Colombia in de laatste jaren 1.200.000 zakken per jaar naar New-York, waarvan de *Caribbean Line* alleen 90% van het totale vervoer voor haar rekening nam.

Deze zelfde *Caribbean line* heeft ook aangenomen alle suiker van Maracaibo naar hier te voeren, en verwacht daarvoor binnen kort nog een ander schip *Caribbe* om tusschen die haven en Curaçao dienst te doen.

— Naar wij vernemen, is de *Sigogne* van de *Grace-line* weer een ongeluk overkomen. Zondagmorgen van hier vertrokken dreef dit stoomscheepje Woensdag hulpeloos rond op het meer van Maracaibo, door het breken van den cilinder.

Dat schijnt een pechvogel te zijn.

— Het Amerika stoomschip *Tallac* is den 19 dezer met een lading van 1.828 800 KG. phosphaat van Santa Barbara van hier naar New-Yersey vertrokken.

HAVEN-NIEUWS
VAN 10 NOV. — 22 NOV.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Tallac	Jonhsen	8	Norfolk	12	Fuikbaai
Zeeland	Noordhoek H	11	Tenerife	18	St Martin
Merida	Johansen	12	Maracaibo	13	Maracaibo
Balboa	Fatum	11	Colon	12	Colon
Caracas	Hichbord	13	St Juan	15	La Guaire
Lijseflord	Govsel	12	Maracaibo	13	New York
M Sigogne	Lechner	13	Pto Cabello	15	Maracaibo
Senator	Frank	14	Prto Cabello	14	Prto Columbia
Prins Fr Hendrik	v. d. Berden	19	Pto Cabello	19	Haiti
Caracas	Hichborn	20	Pto Cabello	20	New York
Merida	Johansen	20	Maracaibo	24	La Guaira
Stavangeren	Lie	22	New York	23	New York
P d Satrustegui	Rodrigues	20	Pto Colombia	20	Pto Colombia
Maracaibo	Johnson	22	La Guairo	22	Maracaibo
Zeeland	Noornhoek Hegt	21	Aruba	23	Aruba

Schoeners	Aankomst	van
Gacella	11	Maracaibo
Stanly	12	Barbados
Lelia	12	Aruba
La Mano de Dios	12	Aruba
Hirondelle	12	Martinique
Carolina	13	Maracaibo
Rita Otilia	15	Maracaibo
Ibis	15	Maracaibo
Clara	16	Barbados
Iesuita	16	Pto Cabello
Meda	16	Bonaire
Lelia	17	Bonaire
Alida	17	Haiti
Esperanza	17	Maracaibo
La Providencia	17	La Vela
Sirena	17	Maracaibo
Vitginia	19	Maracaibo
Fricia	19	Maracaibo
Maria	20	Bonaire
Florence Stream	20	Barbados
Lelia	20	Aruba

Schoeners	Vertrek	naar
Ariminta	11	Barbados
Frieda	11	Maracaibo
Felieidad	11	Maracaibo
20 de Julio	12	Aruba
Lelia	13	Bonaire
Arandhof	13	Aruba
E Theriadd	13	Barbados
Lilian	13	Barbados
W. [illegible] Moody	13	St Jngo
Nereida	13	Maracaibo
Stanley	16	Aruba
El Paso	15	Pto Colombia
Carlota	17	Martinique
Pr Restrepo	17	Martinique
Lelia	17	Aruba
Gacela	17	Maracaibo
La Providencia	18	La Vela
Ibis	19	Maracaibo
Rita Otilia	19	Pto Cabello
Reina	00	Barbados
Estelle	20	Bonaire
Virginia	20	La Vela
Sirena	21	Maracaibo
Esperanza	21	Maracaibo
Lelia	21	Bonaire

Buitenland.

De eenige, die glimlacht.

Terwijl de overige volken der wereld elkaar verscheurden, deed Japan iets anders. O ja, het verklaarde ook oorlog, het zond wat schepen uit en gaf eenige schoone verklaringen ten beste. Maar zijn mannen bleven thuis en werkten.

Het won ijzer en maakte staal, het haalde koper uit zijn bodem en bouwde fabrieken, het ontwikkelde in enkele jaren een reusachtige textiel-nijverheid, het maakte glas, waarmee het thans geheel China voorziet. Het exporteerde in een jaar tijds voor meer dan een milliard aan zijden stoffen. Het bouwde schepen en zorgde dat deze voeren in zeeën, waar ze niet werden getorpedeerd.

Het plantte suikerriet en bieten en ging ter vischerij.

Het zorgde ook voor de opleiding en goede betaling van ingenieurs en deze werkten als bijvere bijen.

Niet lang zal het duren of de fijnste en beste en ook...... de goedkoopste artikelen komen uit Japan.

Dan kunnen de arbeiders in Europa voorgoed gaan staken.

Het zelfbeschikkingsrecht.

Onder het opschrift: Het schandaal van Eupen en Melmedy, schrijft de *„Vorwärts"*: De manier waarop België van plan is daar de volksstemming te houden, is gewoonweg een afdreiging. De stemming zal daar niet geheim zijn, maar de bevolking zal op open lijsten moeten teekenen en daardoor verklaren, of zij bij Duitschland wil blijven. Tegelijkertijd wordt openlijk gedreigd, dat degenen, die zich voor Duitschland verklaren, voor het geval het gebied aan België komt, met kind en kraal over de grens gezet zullen worden. Zoodoende verspreidt men angst en schrik onder de Duitsche bevolking en wil men bereiken, dat zij zich van stemming onthoudt. Dat is geen zelfbeschikkingsrecht, maar een brutale afdreiging en het grootste schandaal dat in dezen tijd, die zoo rijk aan schandalen is, te vermelden valt.

Het gezinsleven bedreigd.

„De eerste rechter van het kantongerecht van Cincinnati heeft, naar aan de *„N. R. Crt"* wordt geseind, in het *„American Institute of Law"* gezegd: „Het kwaad van de echtscheiding bedreigt het huwelijksleven in de Ver. Staten. Meer dan 400.000 gevallen waren dit jaar ingediend. Er moet iets gedaan worden, om het familieleven te redden." Hij drong aan op de instelling van gerechtshoven, waarin de sociale zoowel als de wettelijke bewijzen zouden worden onderzocht en die van beteekenis zouden kunnen zijn ter regeling van de echtscheiding."

Bovenstaand cijfer doet met ontzettende duidelijkheid zien, welke gevolgen de moderne huwelijkswetgeving heeft. Niet weinig is het kwaad bovendien verergerd door een ongeloovige zedelooze pers en vooral door tooneel en bioscoop.

De malle dichter.

D'Annunzio heeft in „zijn" stad twee Fransche journalisten ontvangen en hun een manifest meegegeven aan het Fransche volk, of neen, aan zijn „Fransche broeders," waarin de dichter verklaart, dat hij, „onder bezieling en bescherming van God," van zijn ziekbed is verrezen, om te gehoorzamen aan de stem van Fiume, de meest Italiaansche stad van Italie. Hij schetst daarin het verloop van zijn expeditie en noemt Fiume een geweldige smidse van heldenmoed, evenals in den oorlog de Monte Grappa was. Alle strijders zonder smet op hun rusting snellen naar zijn kamp. d'Annunzio verklaart, besloten te zijn, de stad tot zijn laatsten ademtocht te verdedigen. „Wij zijn bereid van honger en uitputting in de straten der stad te sterven of ons te begraven onder haar puin, ons te laten verbranden in haar huizen, te spotten met alle bedreigingen en lachende de felste doodsmarten te verduren. De strijder, die zich in Augustus 1914 aan uw zaak wijdde, en die slechts van uw zijde week, om in Mei 1915 den oorlog te gaan prediken, en in September 1918 boven uwe legers vloog — hij groet u zonder hoop, noch vreeze, van de tinnen der belegerde stad."

Wat moet die man een romans gelezen hebben.

Van zijn komst met zijn troepen te Fiume vertelde d'Annunzio: „Wij komen aan de poorten der stad. Ik was tot alles besloten. Generaal Pittaluga, het hoofd van de Italiaansche troepen in de stad, was op de hoogte gebracht. Hij snelt toe. Toen hij mij zag, nam hij terstond de echte houding van een echten generaal aan. „Wat," zeide hij, „u doet zoo iets, u, die zoo intelligent bent? U hebt dus niets van den toestand begrepen?" Ik antwoord: „ik ben de meester. Ik ga verder." Hij smeekt mij: „Laat mij vijf minuten." Hij beweert dat hij een ramp voorkomen moet en van zijn soldaten gedaan moet krijgen, dat ze niet zullen schieten. Ik geef u vijf minuten, zeg ik, en ik wijs er u op, dat ik twee mikpunten voor uw soldaten heb: mijn „medalje der gekwetsen" en mijn gouden, eter voor buitengewoon moedsbetoon. Wanneer de vijf minuten verstreken zijn, ga ik voorwaarts.

Ik trek dus Fiume binnen. Het was het meest vlammende uur van mijn bestaan. Geen vrouw, geen kind, dat geen palmtak in de hand heeft. Een geur van laurieren hing in de lucht. Ik dring door de verliefde menigte heen, ga naar het paleis, dat ik af laat zetten. Op de gevaarlijke plaatsen zet ik een bataljon uit. Alles organiseer ik. Den 13en September was er niets meer te doen.

O zoo!

Inwijding van de basiliek van Montmartre te Parijs.

Den 16den October heeft de plechtige inwijding plaats gehad van de Basiliek van Montmartre, toegewijd aan het H. Hart.

De basiliek werd gebouwd ingevolge een nationale belofte van het boetende en toegewijde Frankrijk, na den oorlog van 1870.

Voortaan zal het 't nationale heiligdom zijn, getuigende van Frankrijk's dankbaarheid.

Bij de plechtigheid der inwijding van de basiliek waren tegenwoordig kardinaal Vico, prefect van de H. Congregatie der Riten, als vertegenwoordiger van Z. H. den Paus, de kardinalen en bisschoppen van Frankrijk, benevens deputaties van het episcopaat uit België, Engeland, Italië, Amerika, Canada.

In zijn schrijven wijst kardinaal Amette erop, dat gedurende den oorlog honderdduizenden in de basiliek de hulp van het H. Hart kwamen inroepen en dat driehonderdduizend nieuwe leden toetraden tot de aartsbroederschap. Hij roept allen op, om voor het altaar van den God der Liefde, die heilige eenheid te komen bekrachtigen, die de Franschen zal maken tot een volk, waar allen broeders zijn.

Vrijzinnige Censuur.

Wat is er in de „vrijzinnige" pers en dito boeken niet al beweerd over de dwingelandij der Kerk en de duisterheid der Middeleeuwen, toen men niet eens mochten lezen en schrijven wat men wilde.

De *Köln. Volksz.* vertelt:

Gedurende den oorlog werden door katholieke organisaties tot verspreiding van lectuur onder de krijgsgevangenen ook een aantal boeken gezonden naar Zwitserland van den bekenden katholieken volksschrijver Alban Stolts.

Maar nu kwam onlangs van het Zwitsersche Roode Kruis een schrijven in, luidende: „U zondt ons destijds een aantal deeltjes van Alban Stolz voor de krijgsgevangen Duitschers. Een groot deel daarvan werd aan de kamp-bibliotheken gezonden, waarop echter in de *Frankfurter Zeitung* van 10 April 1916 tegen deze zendingen bezwaar werd gemaakt, wat ons bij schrijven van het Frankforter Roode Kruis is medegedeeld. Sedert dien hebben wij van deze boekjes nog slechts een spaarzaam gebruik gemaakt."

Ziedaar de vrijzinnigheid in volle werking.

Ze is en blijft altijd dezelfde: Onder een mooien naam en fraaien schijn de bekrompenheid zelve.

BEKENDMAKING.

De verkoop van Zilveren, Gouden en Juweelen voorwerpen beleend ter Spaar- en Beleenbank van 1e Maart 1918 t.m. 31e Augustus 1918, onder No. **3185 U** t.m. No. **2982 W**, zal plaats hebben op Donderdag, den 20n November a.s, en volgende Donderdagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, 15 November 1919.

De Voorzitter.

11 C. S. Gorsira.

Cuidado con los Pulmones.

Es verdaderamente "alarmante" el número de personas que son victimas de afecciones pulmonares cuyo descuido facilmente conduce a la tuberculosis y luego a la tisis, que es la enfermedad del desespero, pue arraigada no tiene cura. Toda persona que tenga menor propensión a debilidad pulmonar necesita tomar medidas preventivas de higiene personal y alimentación y tomar la EMULSIÓN DE SCOTT de aceite de bígado de bacalao que es una de las medicinas más valiosas para evitar el tuberculosis, bajo recomendación de autoridades médicos en todas partes del mundo. 13

LIGA DI SOCORRO

Het Bestuur van de Liga di Socorro verzoekt de medewerksters beleefd om hare inzendingen spoedig af te zenden tot het openen van den bazar.

2—2 *Het Bestuur*

Photographische Inrichting.

Soublette et Fils,

HOFPHOTOGRAFEN

VAN

H. M. de Koningin der Nederlanden

BEKROOND

te Amsterdam 1883,
„ Antwerpen 1885,
Chicago 1893, en
„ Curaçao. Eerste Prijs Eeremedaille, 1904.
„ Brussel, 1910

Curaçao, Waterkant, Otrabanda

Verklaring.

De Procureur-generaal „Hoofd van Politie" in de kolonie Curaçao;

Gezien art. 59 van de „Algemeene Politiekeur 1917" (P. B. No. 11);

Overwegende, dat de veiligheid van het verkeer het noodzakelijk maakt, het besturen van alle vervoermiddelen in het gedeelte van de Radersstraat tusschen de van den Brandhofstraat en den Schaarloweg te Willemstad op Curaçao, in de richting van de van den Brandhofstraat voormeld naar laatstgemeld den weg te verbieden;

Verklaart gemeld gedeelte van de van Radersstraat gesloten voor het verkeer met alle vervoermiddelen in de richting van de van den Brandhofstraat naar den Schaarloweg alhier.

Bepaalt, dat een waarschuwingsbord met het opschrift „Verboden in te rijden" wordt geplaatst bij den ingang van de van Radersstraat hoek van den Brandhofstraat.

De Procureur-generaal voornoemd,

3—3 *J. B. GORSIRA.*

Pension gevraagd.

Centrum stad. Bij nette familie. Brieven onder letter A, bureau van dit blad.

Veranderbare Dotale Polissen.

De **Veranderbare Dotale Polissen** van de Colombiaansche Mutualiteits-Maatschappij omvat al de veroveringen van het hedendaagsche assurantie-wezen, in tijdperken van 10, 15, 20, 30 en 35 jaar, volgens onderstaand voorbeeld van iemand, die zich op 30 jarigen leeftijd eerst verzekerde bij dotale polis van 25 jaar voor eene som van **$ 5000.—**, zijnde de jaarlijksche, door hem te betalen premie **$ 222.40.**

Mocht de verzekerde vóór het 18e jaar, nadat de polis hem is verleend, komen te sterven, dat zal de familie of zullen de in het stuk aangewezen rechtverkrijgenden het verzekerde bedrag van **$ 5000.—** in gereed geld ontvangen, doch indien het overlijden van den verzekerde plaats heeft in het 18e jaar of later, dan zullen de ontvangsten aldus zijn:

18e jaar	$ 5443.60
19e „	„ 5962.30
20e „	„ 6511.95
21e „	„ 7096.20
22e „	„ 7715.—
23e „	„ 8372.—
24e „	„ 9667.25
25e „	„ 9802.50

Aangezien de accumulaties berekend worden tegen een samengestelden interest, hooger dan speciaal andere buitenlandsche verzekeringsmaatschappijen waarborgen, beveelt men hun aan, die voordeelige zaken wenschen te doen, een over dit polis-stelsel handelend prospectus te vragen ten kantore van de Mutualiteits-Bank, Agentschap van Curaçao.

Curaçao, 11 October 1919.

MUTUALITEITS-BANK.

AGENTSCHAP VAN CURAÇAO,

door de Mutualiteits-Bank te Bucaramanga, Colombia, op dit eiland opgericht

Maatschappelijk kapitaal $ 500,000 Goud.

Het belast zich met:

a. den aan- en verkoop van wissels;
b. incasseeringen bij opdracht;
c. commissie-handel in 't algemeen;
d. de vertegenwoordiging van buitenlandsche handelshuizen;
e. de ontvangst en afzending van scheepsladingen.

Dit Agentschap, dat correspondenten heeft in de voornaamste steden van het Buitenland, waar er Banken zijn, neemt gelden a deposito in **Guldens. Pndn. Sterling, Peseta's** of **Francs** voor den termijn van niet minder dan een jaar, met voorafgaand advies van eene maand, een jaarlijkschen interest van **8** pCt. toekennend.

Aangezien de directeur van dit Agentschap, de heer J. P. G. Ecker, terzelfdertijd gemachtigde-generaal van de Colombiaansche Mutualiteits-Maatschappij **Todos Para Todos** en van de Mutualiteits-Hypotheekbank van Bucaramanga, Colombia, is, die elk een kapitaal van **$ 500,000 Goud** heeft, vertegenwoordigt het ook die twee ondernemingen, zich dientengevolge eveneens belastend met de verrichtingen, die ten deele hare voornaamste zaken onderscheidenlijk uitmaken, nl.:

f. de aanneming van verzekeringen op het leven, en
g. den verkoop van effecten.

8—26 Curacao, 1 October 1919.